

HEBREWS **TE PAS E SISSII KINAA HEBREW** **TE HAKATAAKOTO** **TE PAS NEI**

Te Pas e sissii kinaa Hebrew e sissii ki te kaavena naa tama telotu teelaa kutauppiri koi ki tiiake naa lotu laatou, i te aa, ku tammaki iloo naa tama kuffuri atu notarata hakallika ilaatou. Tetama e sissii te pas nei e sissii atu ki naa tama naa ki seai iloo ki tiiake te lotu, teenaa maa Jesus Christ etaka ma te tiputipu maaoni TeAtua. Te pas nei e huri mai naa tahito taratara e toru: Te taratara mua raa e mee maa Jesus ko te Tama TeAtua teelaa etaka no taka hakaoti. A la nilavatoa te mee ki hakallono isu la ia ia e hiihai maa la ki hakannoo kinaa taratara TeAtua. Jesus etakoto iaruna ia inaa pure TeAtua ite ssao imua, iaruna inaa ensol, aa iaruna i Moses hoki. Tessa te taratara raa e mee maa Jesus ni hakanohoria TeAtua ma ko te maatua enoho nonoho hakaoti; a la etakoto iaruna ia inaa maatua ite ssao imua. Te ttoru naa taratara raa e mee maa Jesus ni mate ki hakassaoria naa tama telotu raa inaa haisara laatou, aa kittaka naa tama naa see mattaku, aa ki hakassaoria laatou inaa mahi te mate; teenaa Jesus raa ko te Maatua Hakamau teelaa e hakaora maaoni naa tama te maarama nei. Te nei ko te ora naa Hebrew raa e hai maa e sura inaa manu laatou e hakaara i te Hare Tapu.

Te pas nei e hakatuu i te haimahi naa hakataakoto aaraa tama hakamaatua i Israel imua (sapta 11), teenaa te tama e sissii te pas nei

e hiihai maa naa tama e ppau tepas nei ki mau naa hakataakoto laatou i TeAtua, aa i te sapta 12-raa, a ia e sissii ki naa tama naa ki hakannoo peenaa ki naa taratara TeAtua ka ttoka tonu laatou ki Jesus, aa laatou kinnoho hakalavatoa ma naa haao teelaa ma ki mee no pakkuu ake ki laatou.

Naa takkoto naa taratara iloto te pas nei

Te hakataakoto tepas: Ttiputipu TeAtua e takoto i Christ 1.1–3

Christ e takoto i aruna naa ensol 1.4–2.18

Christ e takoto i aruna Moses ma Joshua 3.1–4.13

Christ ko te Maatua Hakamau 4.14–7.28

Te taratara hakamaatua Christ raa se taratara e lasi 8.1–9.22

Te mate Christ raa se vana hakamaatua iloo 9.23–10.39

Te hakataakoto i TeAtua 11.1–12.29

Te tiputipu e hiihai ai TeAtua 13.1–19

Te taku hakaoti 13.20–21

Naa taratara hakaoti 13.22–25

Te taratara TeAtua e hakaasura iho i tana Tama

¹ Imua iloo raa, te kau taratara TeAtua ni tarataraina ana pure raa ki naa tippuna taatou i te lope saaita. ² Aa i naa aso hakaoti nei raa, naa taratara TeAtua naa ku tarataraina mai tana Tama. TeAtua nipe napena telani ma te kerekere iloto naa mahi tana Tama naa. Teenaa ko tana Tama ni tuku ma ki oti ku taaohi naa mee hakkaatoa. ³ Te ttia TeAtua raa e too tana maasina iaa Ia, aa te tiputipu TeAtua raa e takoto iaa Ia, teenaa te kerekere ma telani e tauhia a Ia ki takkoto peenaa ki tana taratara e haimahi. I tana saaita ni oti

te hookii tana ora kilavaa te uiia naa haisara
naa tama te maarama nei TeAtua raa, a la
ni noho hakamaatua i te vasi hakamaatau
TeAtua Haimahi i te lani.

*Christ e takoto hakamaatua i aruna are
naa ensol*

⁴ Te Tama TeAtua raa nitukua ki takoto
hakamaatua i aruna naa ensol, e mee pee
ko tana inoa ni kauake TeAtua raa hoki e takoto
hakamaatua iaa i naa inoa naa ensol. ⁵ I te aa,
TeAtua ni seai iloo ki mee ake ki se ensol peelaa:☆

“Koe naa ko taku tama;
te aso nei, i te aso nei, nau ku mee ma se Tamana
iaa koe.”

TeAtua hoki ni seai iloo ki pesi se taratara maana
i se ensol peelaa,

“Nau ma ki mee ma se Tamana aana,
aa te tama naa ma ki mee ma se Tama aaku.”

⁶ I te saaita TeAtua ni noho kikkave mai
tana Tama mua ki te maarama nei raa, a la ni mee
tana taratara peelaa:☆

“Naa ensol hakkaatoa TeAtua raa kilotu
i te Tama naa.”

⁷ Tevana iaa TeAtua ni mee tana taratara peelaa
i te vasi naa ensol:☆

“TeAtua nipenapena ana ensol raa ki mee ma
ni matani,
aa naa tama e heheuna iaa la raa ki mee ma
ni ahi.”

⁸ I te vasi tana Tama raa iaa, TeAtua nitaratara
peelaa:☆

“Too Nohorana, TeAtua, ma ki takoto no takoto
hakaoti!

☆ **1.5** Ps 2.7; 2 Sam 7.14; 1 Chr 17.13 ☆ **1.6** Deut 32.43 (LXX)

☆ **1.7** Ps 104.4 (LXX) ☆ **1.8** Ps 45.6-7

Koe e tukulaaoi i too kanohenua, i aa koe e hakasura te tiputipu e tonu.

⁹ Koe e hiihai ki te tiputipu e tonu, aa koe see hiihai iloo ki te tiputipu e hakallika. Teenaa ko te vana TeAtua, te Atua e lotu ai koe naa, ni tini iaa koe no haka tapuria koe ki te kaakaa te manava hiahia, i aruna naa tama e ttaka ma koe.”

¹⁰ TeAtua ni taratara hoki peelaa:☆

“Imua iloo raa, TeAriki, koe ni penapena te kerekere nei,

aa koe ni penapena naa papallani ki oo tino rima

¹¹ Naa mee naa ma ki oti ku oo no seai,

aa koe iaa ma ki takoto koi peenaa;

naa mee naa ma ki oo no hakallika pee ko naa hekau ku tuai.

¹² Naa mee naa ma ki haatua a koe ma se kkahu e matoru ku tuai,

aa naa mee naa ma ki suia pee ko naa hekau ku tuai.

A koe iaa ma ki takoto koi peenaa,

aa too ora ma ki takoto no takoto hakaoti.”

¹³ TeAtua ni seai iloo ki mee ake ki se ensol i ana ensol raa peenei:☆

“Kau no noho i taku vasi hakamaatau,

ki tae iloo ki taku saaita ma ki tukua a nau naa tama e tautau haaeo ma koe naa ilaro oo tapuvae.”

¹⁴ Naa ensol raa e heheuna peehea? Teenaa ni aitu e mee naa heuna TeAtua. Naa ensol raa e heunatia mai TeAtua ki tokonaki ki naa tama e nnoho ki hakassaoria.

2

Hakannoo ki naa taratara TeAtua

¹⁻² Naataratara teelaa nikauake naa ensol
 ki naa tippuna taatou raa ni huri ake
 ma nitaratara maaoni iloo. Naa tama
 ni see hakannoo no tautari ki naa taratara naa
 ni hakkaitoaina TeAtua inaa vana laatou
 ni hakassara. Teenaa taatou ki tautari
 hakaraaoi iloo ki naa taratara maaoni taatou
 ni llono naa, ki see sassare huri taatou. ³ Taatou
 ma killaka peehea i naa hakkaitoa TeAtua ki mee
 maa taatou see anaana ki illoa taatou ite ara
 TeAtua e hakasao taatou? TeAriki tanatino
 ni hakaemua loko i ite ara TeAtua e hakasao
 taatou, teenaa naatama ni llono iaa Iaraa
 ni hakaari mai ki taatou maa te nei nitaratara
 maaoni. ⁴ TeAtua hoki e huri mai analopo
 mirakol ma anavana e hakasorommata aa
 ka vaevae mai naa mahi TeAitu Tapu tautari
 ki tana hiihai, ki illoa taatou maa teenaa
 ni taratara maaoni.

Taatou e hakassaoria TeAtua iloto te inoa Christ

⁵ TeAtua ni see hakanoho naa ensol raa
 ki nnoho hakamaatua i te maarama hoo teelaa
 e tarataraina taatou ma ki oti ku sura mai.
⁶ Etakoto tanataratara iloto te Laupepa Tapu
 e taratara are peela:☆

“TeAtua, te tama te maarama nei se tama peehea
 ma ki noho koe no maanatu ki aa ia?
 Ai koe ku anaana are ki te tamavare peenaa?

⁷ I te tamaa saaita koi raa, te tama naa ni tukua
 a koe ki see tae ki naa ensol.

☆ 2.6 Ps 8:4-6 (LXX)

Aa teenei koe ku haia a koe ma setama hakamaatua ka hakanau koe iaa ia.

⁸ Ttama naa etukua a koe kinoho hakamaatua i aruna naa mee hakkaatoa.”

Te taratara raa e mee maa “naa mee hakkaatoa” nituku atu TeAtua kiaa ia; teenaa seai se mee maa seetakoto inaa meenaa. Aa taatou ia see k kite maa setama i te maarama nei e noho hakamaatua i aruna naa mee hakkaatoa i te saaita nei. ⁹ Te tama taatou e k kite raa ia ko Jesus, te tama nitukua

TeAtua tana tamaa saaita ki see tae ki naa ensol, teenaa iloto telaaoi TeAtua ita tou, a ia ki mate ki hakassaoria te henua hakkaatoa. Taatou nei kukkite ia ia ku noho hakamaatua ka hakanauria ia ia ni hakallono isu no mate.

¹⁰ Te meeraa etau iloo maa TeAtua, te tama ni penapena no hakanoho naa mee hakkaatoa, kitoo ake telopotama no nnoho ma ia. Teenaa Jesus nitiake ia ki hakallono isu kitau ia te hakasao naa tama te maarama nei.

¹¹ Jesus ni hakatapurua a ia naa ora te henua ki see takkoto ni haisara ila tou, teenaa a ia ma naa tama ni hakatapurua naa ora la tou naa kitamana kite Tamana tokotasi. Teenaa see napa ai Jesus te kannaa inaa tama naa ma nitama itana haanauna.

¹² Jesus ni mee ake ki TeAtua peenei: ☆

“Nau ma ki hakaari ake ki aku taaina ma aku kave raa i oo vana ni mee;

Nau ma ki hakanau ia koe i te saaita naa tama naa e kkutu no lotu.”

¹³ A ia ni pesi hoki tana taratara peela,

“Nau ma ki taaohi manava i TeAtua.”

Aa e taratara hoki peela,

“Teenei nau ku noho hakapaa ma naa tamalliki

TeAtua ni kaumai kiaa nau.”☆

¹⁴ Naa tama e haia a Ia ma ni tamalliki aana naa, teenaa ni tama i te maarama nei. Teenaa Jesus ni haanauria mai ma setama te maarama nei hoki kitaka Ia ma te tiputipu naa tama te maarama nei. A Ia ni mee peenei

kilavaa Ia te mate, ki seua a Ia naa mahi Satan raa i tana saaita e hakamasikeria no ora hoki. Ite aa, Satan e tauhia aia

naa mahi te mate. ¹⁵ Ite ara nei raa, naa tama katoo ni ttipu ake ka mattaku maa laatou ma ki oti ku mmate raa ku haia a Ia ki seai te maanatu naa inaa hakataakoto laatou.

¹⁶ Te mee nei e hakailoa mai maa teelaa seai ko naa ensol raa e tokonakiria Jesus; teelaa are ko naa mokopuna Abraham.☆

¹⁷ Teenaa, iana vana katoo e meeraa, Jesus ki sosorina pee ko anataaina i te maarama nei, ki mee Ia ma se Maatua Hakamau laatou teelaa esura te manava aroha aa e heheuna hakaraaoi iana heuna emee maa TeAtua. A Ia ki mee peenaa kilavaa te uiia naa haisara

te henua. ¹⁸ Ite saaita nei raa, Jesus ma ki lavaa te tokonaki atu ki naa tama e usuusuhia naa vana e hakallika, i te aa, i tana tino ni usuusuhia no hakallono isu Ia.

3

Jesus e hakamau are i Moses

¹ Aku taaina ma aku kave nei. Kootou hoki ni kannaatia TeAtua kiaa Ia! Kootou ki hakataakoto tonu ki Jesus, te tama ni hakanohoria TeAtua ma

ko te Maatua Hakamau i te lotu taatou nei. ² A Ia ni tukua TeAtua ki haia naa heuna nei, teenaa a Ia ni tautari hakaraaoi iloo ki naa taratara TeAtua, e mee pee ko Moses ni heheuna hakaraaoi iloo ma te kanohenua TeAtua.☆ ³ Jesus setama hakamaatua iaa i Moses. E mee pee ko te tama e penapena tana hare raa e hakanauria iaa i tana hare e penapena naa. ⁴ Inaa hare hakkaatoa raa, e mattino naa tama ni penapena naa hare naa, aa teelaa ko TeAtua raa ni penapena naa mee hakkaatoa. ⁵ Moses ni heheuna hakaraaoi iloo ma naa tama TeAtua, teenaa a ia ni tarataraina a ia naa taratara TeAtua ma kioti ku mee imuri. ⁶ Tevana iaa Christ raa ko te Tama TeAtua; a Ia naa e roorosi i naa tama TeAtua. Taatou nei ko naa tama TeAtua ki mee maa taatou e mau peenaa naa manava taatou ki te mee e taaria taatou naa.

Te taratara hakaapo ki naa tama see lotu

- ⁷ TeAitu Tapu raa e taratara peenei:☆
 “Ki mee maa kootou ellono i te reo TeAtua i te aso nei,
⁸ kootou see manava makattau pee ko naa tippuna kootou i te saaita laatou ni sahea laatou naa taratara TeAtua, teenaa ko te saaita TeAtua ni haaiteria laatou iloto mouku.
⁹ Teenaa TeAtua ni mee peelaa:
 ‘Niaaina ma naa tama naa ni kkite i aku lopo vana ni mee kilaatou iloto mouku raa, nau ni haaaiteria koi laatou.
¹⁰ Teenaa ko taku vana ni loto iloo i naa tama naa no pesi taku taratara peelaa,

Naa tama naa see fiffai maa laatou ki tautari
kiaa nau,
aa see fiffai maa laatou e hakannoo
ki aku taratara.

¹¹ Aa nau niloto no tuku iloo taku taratara haka-
maatua:

Naa tama naa ma ki see lavaa iloo te ttae
ki te kina nimee nau maki oo laatou
no hakamarolloo ai! ”

¹² Aku taaina ma aku kave nei, kootou
mmata hakaraa oi iloo ki see haitama i kootou
kitaka ma tana manava e hakallika aa
maa e huri tana manava no see hakannoo
ki naa taratara te Atua teelaa e ora hakaoti.

¹³ Naa aso hakkaatoa raa taatou maraa
e ttapa peelaa, “Te Aso Nei”, teenaa kootou
ki tokonaki ki telaa tama i naa aso hakkaatoa,
ki see hakarereesia naa tama naa te tiputipu
te haisara, aa ki see manava makattau laatou.

¹⁴ I te saaita taatou ni kaamata no lotu raa, taatou
nilotu haimahi iloo, teenaa taatou ki tauhia
taatou te tiputipu naa ki tae iloo ki te saaita taatou
e mmate. I te aa, itaatou ni tama e heheuna
hakaapaa ma Christ.

¹⁵ Te Laupepa Tapu raa e taratara mai peenei: ☆
“Ki mee maa kootou ellono i te reo Te Atua
i te aso nei,

kootou ki see manava makattau pee
ko naa tippuna kootou imua

i te saaita laatou ni sahea laatou naa taratara Te A-
tua.”

¹⁶ Teelaa ko ai naa tama nillono i te reo
Te Atua no sahea laatou ana taratara? Teenaa
ko naa tama hakkaatoa ni taakina mai Moses
i Egypt. ☆ ¹⁷ Teelaa ko ai naa tama niloto ai

TeAtua iloto naa setau e matahaa hakkaatoa? Teenaa ko naa tama nippena naa haisara laatou nommate iloto mouku. ¹⁸ Ite saaita TeAtua ni tuku tana taratara hakamaatua peela, “Naa tama naa ma ki see lavaa iloo tettae kite kina nimee nau ma ki oo laatou no hakamarolloo ai”, TeAtua etarata iai? Teenaa ko naa tama ni sahea laatou ana taratara. ¹⁹ Teenei taatou kukkite maa naa tama naa ni see lavaa te uru atu kite henua naa ilaatou ni see hakannoo ki TeAtua.

4

¹ TeAtua ku oti te purepure mai maa taatou ma kitoa a Ia kite kina taatou ma ki hakamarolloo ma Ia. Teenaa taatou kimmata hakaraa o iloo ki see mee maa seetama ikootou niseetae no hakamarooroo ma Ia. ² Ite aa, itaatou nillono emee pee ko naa tama naa hoki nillono inaa hakaea mai te Lono Taukareka. Naa tama naa nillono inaa taratara naa, tevana iaa naa taratara naa ni see hai vana e taukareka nimee kilaatou, ite aa ite saaita naa tama naa nillono raa, naa taratara naa nisee tauhia laatou ki takkoto iloto naa manava laatou. ³ Taatou naa tama e hakannoo ki naa taratara TeAtua ni purepure mai maa taatou ma ki hakamarolloo. E mee pee ko ana taratara ni mee peela:☆

“Nau niloto no tuku iloo taku taratara hakamaatua peela,

‘Naa tama naa ma ki see lavaa iloo tettae kite kina nimee nau ma ki oo laatou no hakamarolloo ai!’ ”

☆ 4.3 Ps 95.11

Niaaina maa TeAtua ni tuku tana taratara peenei raa, ana heuna naa ni oti i tana saaita iloo ni penapena te kerekere nei. ⁴ I te aa, e mee te taratara e takoto iloto te Laupepa Tapu e taratara peelaa i te hitu naa aso: “TeAtua ni hakamarooroo i ana heuna raa i te hitu naa aso.”☆ ⁵ Te taratara i te hakamarolloo nei e tarataraina mai hoki te Laupepa Tapu: “Naa tama naa ma ki see lavaa iloo te ttae ki te kina ni mee nau ma ki oo laatou no hakamarolloo ai.”☆ ⁶ Naa tama mua ni llono i te Lono Taukareka raa ni see too te hakamarolloo naa, i te aa, i laatou ni see hakannoo ki naa taratara TeAtua. Aaraa tama iaa ni tiiake TeAtua ki too laatou te hakamarolloo naa. ⁷ Teenaa TeAtua ni tuku telaa aso, teelaa e tarataraina mai te Laupepa Tapu ma ko “Te aso nei”, ki too laatou te hakamarolloo naa. I naa setau e tammaki ki muri iloo raa, naa taratara TeAtua raa ni tarataraina mai David iloto naa taratara te laupepa tapu teelaa ni tarataraina a nau imua:☆

“Ki mee maa kootou ellono i te reo TeAtua i te aso nei, kootou ki see manava makattau.”

⁸ Ki mee maa naa tama imua raa ni taakina maaoni Joshua no hakamarolloo i te kina TeAtua ni purepure ake ki laatou raa, TeAtua ni see taratara are imuri maa e mee telaa aso aana e tuku.☆ ⁹ Teenaa naa tama TeAtua raa ma ki lavaa koi te hakamarolloo, e mee pee ko TeAtua ni hakamarooroo i te hitu naa aso. ¹⁰ I te aa, naa tama e too te hakamarolloo

☆ 4.4 Gen 2.2 ☆ 4.5 Ps 95.11 ☆ 4.7 Ps 95.7-8 (LXX) ☆ 4.8 Deut 31.7; Josh 22.4

TeAtua ni purepure ake raa ma ki hakamarolloo inaatino heuna laatou, e mee pee ko TeAtua ni hakamarooroo i ana heuna. ☆ 11 Teenaa taatou ki hakappuru kittae taatou no hakamarolloo, ki see mee taatou pee ko naa tama i Israel imua ni see ttae i laatou ni see hakannoo ki naa taratara TeAtua.

12 Tetaratara TeAtua raa e ora ka haimahi, aa e kaaiaa ite sesere e hakkaa i ana vasi elua. Tetaratara naa e tae iloo kiloto te hatumanava tetama, e mee pee ko i-naa urumaki te sesere raa no tae ki te kina te manu te tama raa e takoto, te kina naa ivi raa e hakauu ki naa pukunohi; no ssuke ake te hiihai ma te hakataakoto te hatumanava tetama.

13 See hai mee e takoto huu imua TeAtua; naa mee katoo ite maarama nei emmoe tallaki imua ana karamata. Teenaa taatou ma ki hakaari ake ki Ttama naa i naa sosorina naa ora taatou.

Jesus te Maatua Hakamau taatou

14 Teenaa taatou kitaao hi kite lotu e haka ea taatou nei. I te aa, i taatou e mee te Maatua Hakamau taatou ni hano kite lani no noho imua naa karamata TeAtua. Tana inoa ko Jesus, te Tama TeAtua. 15 Te Maatua Hakamau taatou nei e sura tana aroha i taatou, i aa Ia e iloa maa taatou seelavaa te mee naa vana taatou soko taatou. I te aa, i taatou Maatua Hakamau nei tana tino ni usuusuhia Satan kite kau vana e mee pee ko taatou e usuusuhia, te vana ia a Ia niseai tana sara ni mee. 16 Teenaa taatou ki mau naa manava taatou aa taatou ku oo atu kite nohorana TeAtua; te kina telaa o i raa e takoto. Teenaa TeAtua ma ki aroha i taatou no hakasura tana manava laaoi ki taatou, aa

☆ 4.10 Gen 2.2

ite saaita taatou ma kissee atu ki tokonaki mai
ki taatou raa, a la ma ki tokonaki mai.

5

¹ Te maatua hakamau raa se tama
e hakamaatinoria i naa tama i tana noho,
teenaa te tama naa e tukua ki heheuna i TeAtua
ki tokonaki ki naa tama laatou. Aia e tukua
ki hakaara naa manu te henua raa i te olta
ki uiia naa haisara laatou. ² Iaa ia se tama koi
ite maarama nei raa, a ia ma kilavaa te meemee
hakaraaoi ki naa tama teelaa see illoa maa
naa vana laatou e mee raa essara. ³ Aa
iaa ia se tama koi i te maarama nei raa, teenaa
a ia ki hakaara ni manu ki TeAtua ki uiia
naa haisara te henua aa ki uiia hoki ana tino
haisara.☆ ⁴ See haitama e ahu kiaa ia
no hakanoho soko ia ma se maatua hakamau.
Te maatua hakamau raa, teenaa se tama
ni kannaatia ake iloo TeAtua ki te heuna naa,
e mee pee ko Aaron.☆

⁵ Teenaa ko te vana Christ ni see ahu kiaa ia
no hakanoho soko ia ma se maatua hakamau.
TeAtua ni huri are no vanaake kiaa ia peelaa.☆

“Koe naa ko taku Tama;
ite aso nei, nau ku mee ma se Tamana iaa koe.”

⁶ TeAtua nitaratara hoki itelaa kina iloto
te Laupepa Tapu peelaa,☆

“Koe ma ki noho hakaoti ma se maatua i te noho
Melkisedek.”

⁷ I te saaita Jesus ni noho i te maarama nei raa,
a la maraa e taku mate tani ki te tama
elavaa te hakaora iaa ia. Aa iaa ia se tama
e meemee seemuu aa e hakanoo ki naa taratara

TeAtua raa, teenaa TeAtua nilono ki ana taku. ☆
 8 Niaaina maa Jesus kote Tama TeAtua raa, a Ia
 ni iloa ite tiputipu te hakannoo ki te taratara raa
 itana saaita ni hakallono isu. 9 Aa ite saaita
 te ora ttama naa ni haka kaatoaina raa, a Ia
 ni mee ma kottama etau te hakasao naa tama
 katoo e hakannoo kiaa Ia. 10 Teenaa TeAtua
 ni hakanoho ia Ia ma kote Maatua Hakamau
 ite noho Melkisedek.

Kootou see tiake kootou te lotu

11 Etammaki iloo naa taratara maatou e lavaa
 te kauatu ite mee nei, tevana ia maatou
 see illoa maa maatou ma ki taratara atu peehea
 ki kootou. Ite aa, i kootou kullono nataa iloo.
 12 Kootou kunaatau are te akonaki aaraa tama
 i naa taratara TeAtua, tevana ia kootou
 koi ssee ma ki hanatu setama no kauatu
 naa akonaki mua i naa taratara TeAtua. Kootou
 koi mee pee ko naa tamalliki seki lavaa
 te kkai ki naa kaikai e makattau; kootou
 koi unu naa suusuu naa tamalliki punammea.
 13 Ttama e hakaunumia ki te suusuu raa,
 teenaa kote tamariki koi punaamea seki lavaa
 te hakatuu soko ia ite mee etonu aa ma te mee
 e sara. ☆ 14 Naa kaikai e makattau raa ia, teenaa
 ni kaikai naa tama kumattua teelaa kulavaa
 te ilotia laatou te tiputipu etaukareka aa ma
 te tiputipu e hakallika.

6

1 Teenaa taatou kittaka kimua notaaohi
 ki naa akonaki teelaa etau maa naa tama
 kumattua ma telotu. Taatou ki see mee maa
 taatou ki hakahekahe peenaa naa akonaki mua

e taratara i Christ. Taatou ki see ahe no mee pee kotetama e kaamata ki hakatuu tana hare hoou, teenaa ma ki taratara hoki taatou ki ffuri naa manava no tiiake naa vana vvare aa maa taatou kulotu i TeAtua; ² kootou see mee ma ki kauatu hoki ni akonaki i te hakaupatu aa i te hakaupiri naa rima no hakaupatu telaa tama; aa kootou see mee hoki ma ki kauatu ni akonaki i te mate ma ki hakamasikeria aa i te Hakatonu TeAtua i te aso hakaoti. ³ Taatou ki ttaka ki mua no toa taatou naa akonaki naa tama ku mattua! Aa ki mee maa teenei ko te hiihai TeAtua, teenaa taatou ma ki mee peenaa.

⁴ Naa tama ni lotu aa ki oti raa nei ku tiiake hoki laatou telotu raa, naa tama naa ma ki see lavaa te hurisia hoki naa manava laatou ki tiiake naa haisara laatou. Naa tama naa ni ttaka iloto te maasina TeAtua; naa tama naa ni llave inaa mee taukalleka telani ni hookii aa naa mahi TeAitu Tapu raa ni uiia atu kilaatou; ⁵ i te saaita naa tama naa ni lotu raa, laatou ni illoa i te taukareka naa taratara TeAtua, aa laatou ku oti tellono inaa mahi tessao koi au nei. ⁶ Ki oti raa nei, naa tama naa ku ffuri no see lotu! Teenaa naa tama naa ma ki see lavaa iloo te hurisia naa manava laatou ki tiiake naa haisara laatou, i te aa, inaa tama naa ku mee maa e tuukia hoki laatou te Tama TeAtua ki mate i aruna te kros, ka hakanaparia imua naa karamata te henua.

⁷ Te kerekere teelaa e tokia te ua no ssomo naa kaikai e taukalleka maa te tama e mee tana verena raa, teenaa se kerekere e haia hakaraaoina TeAtua. ⁸ Aa te kerekere e ssomo naa laakau tuitui aa ma naa vvee raa, teenaa se kerekere e hakallika koi; te kerekere naa

ma ki tuku haaeoina TeAtua aa kioti kutuunia ki te ahi.☆

⁹ Aku soa nei. Niaaina maa maatou e taratara atu peeneiraa, maatou e illoa maa naa vana nei seessura ikootou. Maatou e illoa maa kootou ettaka kiteara eta ukareka; te ara ki too te ora maaoni. ¹⁰ TeAtua see illoa te hirihiri maa nitama ana e hiihai. A Ia ma ki see lavaa te ssiri i naa heuna kootou ni mee kiaa Ia aa itelaa oi kootou ni hakasura kiaa Ia i naa tokonaki kootou ki naa taaina kootou. A Ia e illoa maa kootou koitokonaki ki naa tama naa i te saaita nei hoki. ¹¹ Maatou e fiffai maa kootou hoki ki hakasura te tiputipu nei notae ki te hakaoti ana ki ttino atu iloo naa mee e taao hi manava ai kootou. ¹² Maatou see fiffai maa kootou kimatana ennae. Maatou e fiffai maa kootou ki mee pee ko naa tama elotu aa ettari hakaraa oi ki kauake TeAtua ana mee ni purepure ake kilaatou.

Naa mee ni purepure maaoni TeAtua

¹³ I te saaita TeAtua ni purepure ake ki Abraham raa, a Ia ni tuku tana taratara maa ana purepure naa ma ki haia a Ia nottino maaoni. Teenaa i tana saaita ni kauake ana purepure naa raa, a Ia ni hakamaumau iloo kiaa Ia soko Ia, i te aa see hai tama e hakamaui aa ia Ia. ¹⁴ Teenaa a Ia ni purepure ake peelaa ki Abraham,☆

“Nau e tuku hakaoti taku taratara i aa nau ma ki kauatu too haanauna elasi iloo.”

¹⁵ Abraham ni lavatoa iloo te noho hakaraa oi kattari, teenaa TeAtua ni kauake tana mee ni purepure atu kiaa ia.

16 Inaa saaita te henua maraa e tuku naa taratara laatou raa, naa tama naa maraa e hakamaumau ki naa tama e hakamaui aa ilaatou, teenaa te taratara naa ma ki mau. 17 Te Atua ni hiihai maa naa tama teelaa ma ki too ana mee ni purepure ake raa ki illoa hakaraaoi iaa Ia ma ki see lavaa iloo te huri tana maanatu, teenaa ni tuku ai tana taratara raa ka hakamaumau kiaa Ia soko Ia. 18 Teenaa Te Atua nikaumai hakapaa tana purepure aa ma tana taratara maaoni. Naa taratara e lua nei see lavaa te hurisia, i te aa, Te Atua ma ki see lavaa iloo te pesi tana taratara hakareeresi. Teenaa naa manava taatou, naa tama teelaa ni ffuro no hakalluu iaa Ia raa, kumau kitauhia taatou te mee Te Atua e taao hi manava ai taatou. 19 Te mee e taao hi manava ai taatou nei e takoto ma setaura naa ora taatou. Teenaa taatou e lavaa te haka uruhia atu kitelaa vasi te maro e tautau iloto te Hare Tapu i te lani no uru kiloto te kina iloo e tapu. ✧ 20 Jesus kunaa tae iloo ki te kina naa imua no noho hakaoti pee ko te Maatua Hakamaui taatou i te noho Melkisedek. ✧

7

Melkisedek te Maatua

1 Melkisedek ko te tuku i Salem, aa se maatua Te Atua Haimahi. I te saaita Abraham ni ahe ake i te ttau teelaa ni taai aia naa tuku e haaraa, Melkisedek ni tiri iaa ia no kauatu iloo tana laaoi. 2 Teenaa kauake iloo Abraham tana tuuhana tokotasi

i ana tuuhana e sinahuru ni toomai i ana henua ni taa. (Te inoa Melkisedek raa e mee maa, 'Ttuku te Tiputipu e Tonu'; aa i aa ia ko te tuku i Salem, tana inoa hoki e mee maa, 'Ttuku te Laaoi').☆

³ See hai taratara e takkoto maa ko ai naa maatua Melkisedek, aa maa ko ai ana tippuna; see hai taratara hoki e takkoto maa ttama naa ni haanau aa maa nimate itessaohea. Aia e mee pee ko te Tama TeAtua, e noho maatua inaa saaita hakkaatoa.

⁴ Aa teenei kootou kukkite maa Melkisedek setama hakamaatua iloo; teenaa Abraham, te tipuna taatou, ni kauake tana tuuhana i ana mee ni hanake ma ia ite tau.

⁵ Naa Loo Moses raa e mee maa naa maatua i te manava Levi raa ki ao se tuuhana inaa mee te kanohenua Israel, niaaina maa te kanohenua naa ni tama hoki i te manava Abraham.☆

⁶ Melkisedek seai setama i te manava Abraham, tevana iaa a ia ni kauake tana tuuhana Abraham, teenaa hakatapurua iloo ia Abraham, te tama ni kauake ana purepure TeAtua.

⁷ Taatou e illoa maa te tama e hakatapu telaa tamaraa e hakamaatua iaa i te tama e hakatapurua.

⁸ Naa maatua e ao naa tuuhana te kanohenua Israel raa, teenaa ni tamavare koi te maarama nei teelaa makiotikoi kummate; ite vasi Melkisedek iaa, naa tuuhana te henua ni aohia te tama e tarataraina telaupepatapu maa koi ora ite ssao nei.

⁹ Taatou e lavaa tetaratara maa te saaita Abraham ni sui tana tuuhana raa, Levi, te tama e mee tana noho e ao naa tuuhana, e sui hoki tana tuuhana.

¹⁰ I te aa, i te saaita Melkisedek nittiri

i Abraham raa, Levi seki haanauria mai are, aa Levi naa se mokopuna koi Abraham. Teenaa e mee maa Levi kunaataka are ma Abraham i te saaita naa.

¹¹ I te saaita naa Loo raa ni kauake ki te kanohenua Israel raa, naa Loo naa e hakatuu maa te noho Levi raa ki heheuna ma ni maatua. Aa kimee maa naa maatua naa ni heheuna hakaraaoi raa, TeAtua ni see kkave mai are se maatua sara i te noho Melkisedek. ¹² Aa kimee maa teelaa setama itelaa noho raa ku heheuna ma se maatua, teenaa e mee maa naataratara naa Loo raa hoki ku ffuri. ¹³ Teenaa TeAriki, tetama etarataraina taatou nei, sei se maatua i te noho Levi, aa sei iloo setama i te manava e au ai a la naa ni heheuna ma se maatua. ¹⁴ Te henua e illoa hakkaatoa maa Jesus setama i te manava Judah; aa i te saaita Moses ni taratara i naa heheuna naa maatua raa, te manava Judah raa ni sei iloo ki taapaa a ia.

Jesus e mee ma ko Melkisedek

¹⁵ Te nei taatou kukkete i te maatua hoou ku noho mai, te maatua i te noho Melkisedek. ¹⁶ Ttama naa ni see hakanohoria ma se maatua tautari ki naa loo te maarama nei, sei. Ttama naa ni hakanohoria tautari ki naa mahi tana ora etakoto notakoto hakaoti. ¹⁷ I te aa i te Laupepa Tapu raa e mee maa, “Koe maki noho hakaoti ma se maatua i te noho Melkisedek.”☆ ¹⁸ Teloo tuai e hakanohonoho naa maatua imua raa e hakakkeeina hakavasi, i te aa i te loo naa see haimahi aa see heheuna. ¹⁹ See hai mee e lavaa te haka tonusia naa Loo Moses raa ki ttonu maaoni. I te saaita nei raa TeAtua

☆ 7.17 Ps 110.4

e taaraki mai te ara hoo e taukareka iaa
inaa loo tuai, teenaa taatou kulavaa
te hakatauppiri atu ki TeAtua i te ara naa.

²⁰ I te saaita naa maatua imua raa
ni hakanohoria raa, TeAtua ni seai tana taratara
hakamaatua nituku. ²¹ Aa i te saaita Jesus
ni hakanohoria ma se maatua raa, TeAtua ni tuku
tana taratara hakamaatua ki Jesus peela:☆

“TeAtua ku oti te tuku tana taratara hakamaatua,
aa a la ma ki seelavaa te huri
tana maanatu: ‘Koe ma ki noho hakaoti
ma se maatua.’ ”

²² Teenei ko te taratara TeAtua ni tuku nei
teelaa ekkite taatou maa Jesus ko te tama
e hakailoa mai ki taatou naa taratara
hakamaatua TeAtua.

²³ Telaa mee hoki: e tammaki naa maatua
ni heheuna imua, i te aa inaa maatua naa
ni mmate koi ka suia aaraa maatua. ²⁴ Jesus iaa
e ora hakaoti, teenaa see hai tama ma ki suia a ia
tana sao. ²⁵ Teenaa a la e lavaa te hakasaoria
a la maaoni naa tama e tautari ki TeAtua iloto
tana inoa, i te aa iaa la enoho peenaa kattaro
imua naa karamata TeAtua ki hakassaoria
naa tama e lotu iaa la.

²⁶ Teenaa Jesus raa ko te Maatua Hakamau
e tau maa naa vana taatou. A la e tapu; a la
see hai sara; a la ni hakakkeeina inaa tama hais-
ara raa no hakamasikeria ki aruna naa papallani.

²⁷ Jesus see mee ma ko aaraa maatua hakamau;
a la see mee maa a la kitaa naa manu inaa aso
hakkaatoa ki hakaara ki TeAtua, teenaa
ma ki uiia ana haisara raa imua aa ma ki oti
ku uiia naa haisara te henua. Ttama naa
ni hakaara tana tinotama tana saaita koi tokotasi

☆ 7.21 Ps 110.4

ki uiia naa haisara taatou.☆ 28 Naa Loo Moses raa e hakanoho naa tama see ttonu maaoni ma ni maatua hakamau; tevana iaa ite saaita naa loo raa ku oti te kauiho raa, TeAtua ni tuku tana taratara hakamaatua no hakanoho tana Tama, aa tana Tama naa ku oti te haka kaatoaina TeAtua ka noho peenaa i naa saaita hakkaatoa.

8

Jesus te Maatua Hakamau taatou

¹ Te tahito te taratara e kauatu maatou nei raa e mee maa: taatou e mee te Maatua Hakamau taatou e noho ite maatau te nohorana te Ttuku Hakamaatua iloo itelani.☆ ² A Ia e heheuna ma ko te Maatua Hakamau ite kina iloo e tapu, teenaa ko e hare tapu maaoni ni hakatuuria TeAriki; te hare naa ni see hakatuuria naa tama te maarama nei.

³ Naa maatua hakamau hakkaatoa etukua ki hakaara naa manu te henua e taa nottuni raa ki TeAtua, teenaa te Maatua Hakamau taatou raa hoki ki mee ni mee maana ki hakaara. ⁴ Ki mee maa tetama naa ni noho ite maarama nei raa, aia ni see heheuna are ma semaatua, ite aa, e mee naa maatua e hakaara naa manu laatou tautari ki naa Loo naa Jew. ⁵ Naa vana naa maatua e mee ite maarama nei raa e ssau koi ma ko naa vana e mee itelani. E mee ma ko te saaita Moses ni mee ma ki hakatuu te tamaa hare e tapu raa, TeAtua ni mee ake peelaa kiaa ia, “Mmata ki tautari koe ki naa tiputipu too mee ni hakakkiitea iaruna te mouna.”☆ ⁶ Tevana iaa te heuna Jesus ma

se maatua nei elasi iaa inaa heuna naa maatua imua, e mee pee ko te taratara hakamaatua TeAtua e hakailotia mai Jesus ki taatou raa e taukareka iaa. I te aa, i naa taratara naa e hakatahito ki naa purepure e taukalleka TeAtua ki taatou.

⁷ Ki mee maa ni see hai vana ni sara i te taratara hakamaatua ni takoto imua raa, ni see hai ssoa taratara nikaumai are ki taatou.

⁸ Tevana iaa TeAtua ni kite maa ana tama raa ni mee naa sara laatou, i ana taratara ni mee peela:

TeAtua e mee maa, “Te aso raa ma ki ta e mai, teenaa nau ma ki tuku taku taratara hakamaatua ki takoto iloto maatou ma te kanohenua Israel aa ma te kanohenua Judah.

⁹ Taku taratara nei ma ki see mee pee ko taku taratara ni mee maa naa tippuna laatou

i taku aso ni piki ki laatou no hakattaki mai i Egypt.

Naa tama naa ni see tautari ki aku taratara ni tuku ki laatou, teenaa ni see hakannoo ai nau ki laatou.”

¹⁰ TeAtua e mee maa, “Te nei taku taratara hakamaatua ku tuku ki takoto ma naa tama te kanohenua Israel:

Nau ma ki tuku aku loo raa ki takoto iloto naa hakataakoto laatou

no sissii ki aruna naa hatumanava laatou.

Nau ma ki mee ma se Atua laatou,

aa naa tama naa ma ki mee ma ni tama aaku.

¹¹ Naa tama naa ma ki oti ku see akonaki ake ki naa tama ennoho hakapaa laatou, aa maa e taratara ake peela ki ana taaina,

‘A koe ki iloa i TeAriki.’

I te aa naa tama naa hakkaatoa ma ki illoa
iaa nau,

e kaamata iloo ki naa tamavare no tae
ki naa tama hakamaatua.

¹² Nau ma ki uii naa haisara naa tama naa aa nau
ma ki see maanatu ake ki naa vana laatou
ni hakassara imua.”☆

¹³ I te saaita TeAtua e taratara i tana taratara hoou
e takoto raa, TeAtua e mee maa
tana taratara mua raa teenaa se taratara tuai;
aa te mee kutuai no mee ki maseu raa ma ki oti
ku sei hakaoti.

9

*Naa tiputipu te lotu i te maarama nei ma
i te lani*

¹ Te taratara mua TeAtua ni tuku maa naa tama
Israel raa etakkoto ana ara ki tautari te henua
i naa saaita laatou e lotu, aa e mee hoki tana hare
i te kerekere nei kilotulotu laatou. ² Teelaa

se hare kantis raa e hakatuu, aa te hare naa e mee
ana puitana e lua. Te puitana ki taha raa e ttapa
ma kote Ahana e-Tapu. Iloto te kina naa raa

etakoto tana mee e hakatuutuu ai telamu aa
tete evoo etakkoto naa haraoa e ttapa e hakaara
ki TeAtua.☆ ³ Iloto te ssoa te puitana raa, i muri

te maro e tautau iloto tonu naa puitana raa,
teenaa kote kina e ttapa ma kote Uta e Tapu.☆

⁴ Iloto te kina naa raa, teelaa se olta e penapena
ki naa kol teelaa e tunituni ai naa insens, aa
etakoto hoki te pokosi e ttapa ma kote Pokosi
naa Taratara Hakamaatua TeAtua. Te pokosi naa

☆ **8.12** Jer 31.31-34 (LXX) ☆ **9.2** Ex 26.1-30; 25.23-40 ☆ **9.3**
Ex 26.31-33

e aareha kattoo kinaa kol, aa iloto tepokosinaa etuu tanatamaa peesini epena kinaa kol aa etakkoto naa 'manna' iloto. Tetokotoko Aaron, teelaa kumattiri ake analauraa, emoe iloto tepokosinaa hoki ma naa hatupallaha elua teelaa esissii naa Looraa iaruna.✠
 5 Iaruna tepokosiraa teelaa nimanu elua emee naa pakkau laaua; naa manu elua naa ehuri ake peelaa maa TeAtua enoho i te kina naa. Naa manuraa essau naa pakkau laaua no uhi vaaruna te kina TeAtua euui naa haisara. Tevanaiaa teenei seai se saaita kitaratara nau inaa mee hakkaatoa.✠

6 Teenaa naamee iloto te hare raa emmoe peenaa. Naa maatua te Hare Tapuraa euru no mee naa heuna laatou inaa aso hakkaatoa iloto te Ahana e Tapu.✠ 7 Tevanaiaa teelaa ko te Maatua Hakamau raa koi teelaa elavaa te uru kiloto te Uta e Tapu. Te maatua naa maraa euru tana saaita koi tokotasi iloto te setau kiloto te kina naa. Aia maraa euru atu matetooraa no hookii atu ki TeAtua ki uiia ana haisara aa manaa haisara te kanohenua Israel. Teenaa ko naa haisara naa tamanaa nippena, aa laatouiaa see illoa maa teenaa ni vana ehakallika.✠ 8 Te Aitu Tapuraa ehakaari mai maa te tootoka ki te Uta e Tapuraa seki taaraki iloo, teenaa i te Ahana e Tapuraa koituu. 9 Naa vana naa ehuri mai kinaa vana taatou emee itessaonei. Teenaa emee maa naamee taatou ehokii ma naa manu taatou etaa no hakaara ki TeAtua raa see lavaa temee te hatumanava tetama eloturaa kikaatoa.

✠ 9.4 Ex 30.1-6; 25.10-16; 16.33; Num 17.8-10; Ex 25.16; Deut 10.3-5 ✠ 9.5 Ex 25.18-22 ✠ 9.6 Num 18.2-6 ✠ 9.7 Lev 16.2-34

¹⁰ I te aa, i teenaa ni vana e mee koi i naa kaikai, naa vai, aa ma te kau vana naa tama naa e mee ki hakamaarama naa haitino laatou iloto te Hare Tapu. Naa vana nei see lavaa te hakatipu te ora te tama; naa vana nei e takkoto koi kitae kite saaita TeAtua e hakatonu naa mee hakkaatoa.

Te ttoo Jesus Christ

¹¹ Christ ku oti te au ma ko te Maatua Hakamau i naa mee katoo e taukalleka teelaa ku oti te takkoto i te kina nei. Ttama naa e heheuna iloto te Hare Tapu e taukareka raa iloo, see hai se mee hakallika ai, teelaa ni see hakatuuria naa tama te maarama nei, teenaa te hare naa see hai i naa mee nipenapenaa iaruna te kerekere.

¹² Teenaa te saaita Christ ni hano vaaroto te Hare Tapu naa no uru atu hakaoti kiloto te Uta e Tapu raa, a Ia ni see too te ttoo naa manu raa ma ki hakaara ki TeAtua; a Ia ni too tana tino ttou no hakaara ki hakassaoria taatou i naa haisara taatou. ¹³ Te ttou naa gout ma naa purumakau

aa ma naa nahu te punua purumakau e ttuni raa e too noppisi kinaa tama e kerekere i te vasi naaloo, teenaa naa tama naa ma ki mataffua i te vasi naaloo. ¹⁴ Aa ki mee maa naa vana nei e heheuna maaoni. Eaa? Kootou e mannatu maa te ttou Christ raa ma ki heheuna peehea? Iloto naa mahi TeAitu Tapu raa, Christ ni mate no hakaara tana tino see hai se mee sara ki TeAtua ki uiia naa haisara taatou. Naa hakataakoto taatou e huihuia te ttou Christ i naa vana taatou e meemee vvare i te Hare Tapu, teenaa ki lotu tonu taatou i TeAtua.

☆ **9.13** Lev 16.15-16; Num 19.9,17-19

¹⁵ Teenei kote vana Christ raa kote tama e hakatonu tetarata hakamaatua TeAtua etuku maa tanakanohenua, teenaa naa tama nikannaatia TeAtua raa ki toa laatou naa mee taukalleka TeAtua nipurepureake kilaatou. Ite aa, Christ nimate ki hakassaoria naa tama naa i naa mahi naa haisara laatou nimee itesaaita laatou koi tautari ki naa taratara mua TeAtua ni tuku maa naa tama i Israel.

¹⁶ Ite saaita te tama raa e mate no hakatuu ite tama ma kitoo anamee raa, see hai tama ma kitoo anamee; laatou kittari ki ilotia maaoni maa te tama naa nimate maaoni iloo.

¹⁷ Ite aa, tetarata te tama etukura, teenaa nitaratara vare koi kimee maa te tama naa koi ora. Naa taratara naa ma kittino maaoni koi itesaaita te tama naa e mate.

¹⁸ Teenaa kote vana tetarata mua TeAtua etakoto raa nissee ki te ttoo ki hakaara ki TeAtua, ki huri ake peela maa e mee te tama kumate.

¹⁹ Ite saaita Moses nikauake naa Loo ki naa tama raa, aia ni too te ttoo naa punua purumakau ma naa gout no hakauru ma te vai, araa too atu iloo no tapi atu ki aruna telaupepa naa Loo ma te kanohenua Israel. Teenaa aia ni too naa huru sipsip e mmea no sai kitelaa telaakau 'hyssop' raa no ttoko ki te ttoo ka tapi ki naa tama.

²⁰ Aia nimee ake peela ki naa tama naa, "Teenei tettoo e hakattino ai tetarata hakamaatua TeAtua ni vanaatu ki tautari kootou."☆

²¹ Ite aranaa raa, Moses nitapi hoki te ttoo raa ki aruna te hare kantis e tapura ma naa mee telotu etakkoto iloto te hare.☆ ²² Naa Loo raa

e taratara maa naamee hakkaatoa e huuia
 kite ttoora ki mataffua, aa ki mee see hai tto
 e pesi, naa haisara te henua seelavaa te uiia
 TeAtua. ☆

*Christ ni mate ki uiia naa haisara naa tama
 te maarama nei*

²³ Naamee e takkoto i te kerekere nei teela
 e penapena tautari ki naa tiputipu naamee
 i te lani ra, naamee naa e tau ki huia
 i te ara naa. Naamee i te lani ia e tau iloo
 ki huia kite tto e taukareka ia i te tto
 naa manu. ²⁴ I te aa, Christ ni see uru atu

kiloto te Hare Tapu e hakatuuria naa tama
 te maarama nei; teenaa ko te Hare Tapu
 ni penapena tautari ki te Hare Tapu maaoni
 i te lani. A Ia ni hanotonu ki te lani, teenaa
 ko tana kina e noho imua naa karamata TeAtua
 i te saaita nei ka tokonaki ki taatou. ²⁵ Te setau
 ma te setau naa Maatua Hakamau naa Jew ra
 e uru atu kiloto te Uta e Tapu ma te tto
 naa manu. Christ ia ni see hano no hakaara

tanatino i te lopo saaita iloto te Hare Tapu.

²⁶ Ki mee maa Ia nimee peenaa ra, a Ia
 ni hakallono isu koi peenaa i te lopo saaita,
 e kaamata mai iloo i te saaita TeAtua ni penapena
 te kerekere nei. Aa te nei taatou kunnoho
 i naa aso hakaoti te maarama nei ra, a Ia
 ni hakasura mai tana saaita tokotasi nei no mee
 ki mate Ia ki uiia naa haisara naa tama
 te maarama nei. ²⁷ Naa tama hakkaatoa e takkoto

naa aso laatou ma kioti kummate, teenaa
 ko te saaita koi tokotasi laatou ma ki mmate.
 Aa ki muri ra TeAtua ku hakatonutonuu laatou.

²⁸ Peelaa hoki, Christ ni mate tana saaita tokotasi

ki uiaa naa haisara telopo tama. Itana saaita
ma ki ahemai raa, a Ia ma ki see au no hakatonu
naa sara te henua; a Ia ma ki au are no hakasao
naa tama e ttari atu kiaa Ia. ☆

10

¹ Te tiputipu naa mee maaoni
ma ki ssura mai raa see haka kaatoaina mai
inaa Loo ni kauake ki naa Jew; naa Loo naa
e takoto koi ma semaru inaa mee e taukalleka
teelaa ma ki oti kussura imuri. Naa mee
naa tama naa e hakaara inaa setau hakkaa-
toaraa, teenaa kote mee tokotasi raa koi.
Eaa? Naa ora naa tama elotu i TeAtua raa
ma ki haka kaatoaina peehea naa Loo teelaa
e taratara ki hakaara naa mee laatou raa
i te ara naa? ² Ki mee maa naa tama elotu
i TeAtua raa ni uiaa maaoni naa haisara
laatou raa, naa tama naa ni see ttaka are
ka mannatu maa laatou nitama e mee
naa sara laatou, teenaa naa tama naa ni kaaoti
te hakaara naa mee laatou ki TeAtua. ³ Teenaa
naa mee naa tama naa e hakaara inaa setau
hakkaatoaraa e hakkoro naa tama naa
ki see ssiri inaa haisara laatou. ⁴ I te aa i te ttoo
naa punua purumakau ma naa kout raa see lavaa
te uiaa naa haisara.

⁵ Teenaa kote vana te saaita Christ ni mee ki au
ki te maarama nei raa, a Ia ni taratara ake peelaa
ki TeAtua. ☆

“Koe see hiihai ki naa manu ma naa kaikai
e hakaara atu kiaa koe,
tevana iaa koe ni penapena taku haitino
no kaumai.

6 Koe see hiihai ki naa manu ettuni katoo
no hakaara mai i te olta,
aa ma aaraa mee e hakaara ki uii naa haisara.

7 Teenaa nau ki mee ake,
“TeAtua, teenei nau ku au ki haia too hiihai,
e mee pee ko i-naa taratara te Laupepa Tapu
iaa nau.’”

8 Christ ni mee ake peelaa imua, “Koe
see kaimanako aa maa koe e hiihai maa te henua
etaa naa manu no hakaara atu kiaa koe; aa
koe hoki see hiihai maa te henua etaa kattuni
naa manu i aruna te olta no hakaara atu ki uii
naa haisara laatou.” (niaaina maa naa Loo raa
e taratara ki hakaara naa mee naa.) 9 Teenaa
vanaake iloo Christ ki TeAtua,

“TeAtua, teenei nau ku au ki haia too hiihai.”
Naa mee te henua ni hakaara imua raa ku suia
TeAtua ki te mate Christ. 10 I Christ ni hakannoo
ki naa taratara TeAtua raa, teenaa naa haisara
taatou ni uii katoo TeAtua i Christ ni hookii
tana haitino i te saaita koi tokotasi ki uii
naa haisara te henua.

11 Te aso ma te aso, naa maatua imua raa
e heheuna peenaa te hakaara naa mee raa koi
i te lopo saaita; tevana iaa naa mee naa tama naa
e hakaara raa seelavaa te uii naa haisara.✧

12 Christ iaa ni hakaara tana haitino ki uii
naa haisara te henua, teenaa kote hakaara
etakoto notakoto hakaoti. Teenaa noho iloo
la i te vasi hakamaatau TeAtua. 13 A la nei
ku noho kattari kitukua iho TeAtua naa tama
e tautau haaeo ma la raa kilaro ana tapuvae.✧

14 Naa ora naa tama ni uii naa haisara laatou raa
ni haka kaatoaina a la itana saaita ni hakaara
tana haitino.

15 TeAitu Tapu hoki e taratara i te mee naa.
Tana taratara mua raa e mee peela:

16 “Teenei taku taratara hakamaatua
ma ki tuku maa naa tama naa i naa aso
ma ki oomai nei:☆

Nau ma ki hakatuu aku loo raa iloto
naa hatumanava laatou
ka sissii ki loto naa hakataakoto laatou.”

17 Araa TeAtua ku taratara hoki,
“Nau ma ki see lavaa te maanatu ake
ki naa haisara laatou aa ki naa vana
e hakallika naa tama naa ni mee imua.”☆

18 Aa i te saaita naa haisara nei ku oti te uiia TeA-
tua raa, teenaa ku see tau te hakaara hoki se mee
ki TeAtua.

Taatou ki oomai ki tauppiri taatou ki TeAtua

19 Aku taaina ma aku kave nei. Taatou nei
kuttana te uru atu kiloto te Uta e Tapu,
ite aa, tetoo Jesus raa nipesi maa taatou.

20 Christ ni taaraki mai tana ara hoo,
teenaa kote ara te ora, etere vaaroto
te maro matoru eppui te Uta e Tapu, teenaa
ko i-tana haitino. 21 Taatou nei ku mee te maatua
hakamau taatou eroorosi i te hare TeAtua.

22 Teenaa taatou ki oomai ki tauppiri taatou
ki TeAtua ma te hatumanava e taukareka aa
ma te hakataakoto etonu; taatou ki oomai
ma naa hatumanava aa ma naa hakataakoto
e mallama; taatou ki oomai ma naa haitino
ku oti te ffui kite vai e maarama.☆

23 Taatou
ki sei iloo kitiiake te mee e taao hi manava ai
taatou, i taatou e illoa maa TeAtua ma ki taao hi
ki ana purepure nikaumai ki taatou. 24 Taatou
ki anaana ki telaa tama, ki tokonaki telaa tama,

☆ 10.16 Jer 31.33 ☆ 10.17 Jer 31.34 ☆ 10.22 Lev 8.30; Ezek
36.25

ki huri ake te manava laaoi aa ki sosorina taukareka. ²⁵ Taatou ki sei iloo ki tiiake te kikutu taatou maraa ekkutu hakapaa pee ko aaraa tama. Taatou ki saapai ki telaa tama, i kootou kukkite maa te Aso Te Ariki raa ku saaita mai.

²⁶ Kimee maa taatou e hakamanani te ppena naa haisara, aa taatou ia kuoti tetoo taatou naa taratara maaoni TeAtua, teenaa see hai mee taatou elavaa te hakaara ki TeAtua ki uia naa haisara taatou naa. ²⁷ Taatou ki nnoho koi kappore naa manava taatou ki tae mai te Hakatonu TeAtua aa te ahi e urakkava teelaa makiseua ai naa tama esahea laatou naa taratara TeAtua. ✧ ²⁸ Naa tama see hakannoo ki naa Loo Moses raa makitaaia kimmate kimee maa setakarua kattoo e taratara maa naa tama naa essara; see hai tama ma ki aroha i naa tama naa. ✧ ²⁹ Kootou e mannatu peehea i naa tama e mee pakavaina laatou te Tama TeAtua? naa tama e haia laatou tetoo e taratara hakamaatua TeAtua ma se mee vare koi, tetoo teelaa e ui naa haisara laatou? naa tama e hakanaparia laatou TeAitu telaa oi? Kootou hakatuu i te hakallika naa haeo teelaa ma ki ppesi atu ki naa tama naa! ✧ ³⁰ Taatou e illoa i te tama ni mee tanataratara peela, “Nau ma ki painnaki maa naa tama e hai haeo ina laatou aaraa tama”; taatou e illoa hoki i te tama ni taratara peela, “TeAtua ma ki hakatonutonu ana tama.” ✧ ³¹ Te mee raa e hakamataku iloo kimee maa koe e takoto ilaro naa mahi TeAtua!

³² Kootou hakatuu ake ki naa tiputtipu kootou

✧ **10.27** Is 26.11 (LXX) ✧ **10.28** Deut 17.6; 19.15 ✧ **10.29** Ex 24.8 ✧ **10.30** Deut 32.35,36; Rom 12.19

imua. Inaa aso naa, ite saaita kootou ku oti telotu i TeAtua raa, kootou ni hakallono isu ite lopo vana, tevana iaa kootou ni mau naa manava kootou i TeAtua. ³³ E mee naa saaita kootou maraa e sasaakiria ka mee pakavaina, aa aaraa saaita, kootou maraa e tokonaki atu ki naa tama e mee pakavaina. ³⁴ Kootou

ni hakallono isu hakaapa ma naa karapusi, aa te saaita naa hekau hakkaatoa kootou ni tauhia raa, kootou ni nnoho hakalavatoa koi, ikootou e illoa maa kootou koimee naa mee kootou e taukalleka iaa e takkoto, aa naa mee naa ma ki takkoto no takkoto hakaoti. ³⁵ Kootou

ki sei iloo kiparetino, ite aa, kootou ma ki kauatu naa tuuhana kootou. ³⁶ Kootou kilavatoa tennoho kattari, ki haia kootou te hiihai TeAtua, aa kutoo naa mee TeAtua ni purepure atu. ³⁷ Te Laupepa Tapu raa

e taratara peela, ☆ “I loto te punaa saaita koi aa te tama ma ki au raa ku hakasura mai; a Ia ma ki see hakannase.

³⁸ Aku tama ettonu raa iaa ma ki hakannoo ki aku taratara no ora; aa ki mee maa se tama ilaato e huri tana manava no ahe ki tana tiputipu imua raa, teenaa nau ma ki see hiahia i te tama naa.”

³⁹ Taatou sei ko naa tama e ahe ki te tiputipu imua no see ilotia. Sei. Taatou e hakannoo ki naa taratara TeAtua, teenaa taatou e hakassaoria a Ia.

11

Te tiputipu te lotu

☆ **10.37** Hab 2.3-4 (LXX)

¹ Te tama e hakatina i TeAtua raa e hakataakoto manaa mee etaaria aia raa makioti kussura maaoni, aa niaaina maa tetamaanaa sekikite inaa meena, tetamaanaa e hakataakoto manaa meena etakkoto. ² TeAtua nihiihai kinaavana naatama imua nimeeraa ila tou e hakataakoto tonu iaa la.

³ Teenei kote hakataakoto taatou i TeAtua nei teelaa e illoa taatou maa telani mate kerekere nipenaa TeAtua iloto naa mahi tana taratara. ☆

⁴ Abel ni tautari ki tana hakataakoto no hakaara ia naa mee e taukalleka iaa inaa mee Cain. Teenaa ko tana hakataakoto i TeAtua naa teelaa nihiihai ai TeAtua kiaa ia, ite aa, i TeAtua nihiihai kiana mee ni hakaara kiaa la. Niaaina maa Abel kuoti te mate raa, te tiputipu tana hakataakoto naa koitarataraina inaa aso nei. ☆

⁵ Enoch ni seelavaa te mate itana manava ni mau i TeAtua. Aia nitoo TeAtua kitelani, teenaa see haitama nikite iaa ia. Telaupapa tapu raa etaratara maa te saaita Enoch sekitoa are TeAtua kitelaniraa, TeAtua nihiihai kiana sosorina. ☆ ⁶ TeAtua ehiihai kitetama e hakataakoto tonu kiaa la, teenaa tetama ehiihai maa ia kiau ki TeAtua raa, aia ki mau tana manava maa TeAtua enohomai maaoni itelani aa makioti kukauake naa tuuhana naa tama e ssee ake kiaa la.

⁷ Noah ni hakataakoto kinaa taratara hakaapo ake TeAtua inaa vana makioti kussura imuri, teelaa aia sekikite. Ttamaanaa ni hakannoo kinaa taratara TeAtua no penapena iloo tana vaka elasi teelaa ni hakassao ai aia matana haanauna. Teenei

☆ **11.3** Gen 1.1; Ps 33.6,9; Jn 1.3 ☆ **11.4** Gen 4.3-10 ☆ **11.5** Gen 5.21-24 (LXX)

ko te hakataakoto Noah i TeAtua nei teelaa
ni hakassaina ai naa sosorina hakallika
naa tama te maarama nei, teenaa Noah
ni haia TeAtua maa setama etonu ia ia
ni hakataakoto tonu kiaa Ia.✧

8 Teelaa ko te hakataakoto Abraham
i TeAtua raa teelaa ni lavaa ai Abraham
te hakannoo ki TeAtua itana saaita kannaatia
ki hano ki te henua TeAtua ni purepure ake
kiaa ia. Niaaina maa Abraham ni see iloa
itana kina e hano raa, a ia ni hakannoo koi
ki TeAtua no hano.✧ 9 Itana saaita ni noho maa
se horau i te henua ni purepure ake TeAtua raa,
a ia ni noho no hakataakoto tonu koi ki TeAtua.
A ia ni moemoe koi i naa tamaa hare kantis, e mee
pee ko Isaac ma Jacob, naa tama ni kauake hoki
te purepure naa TeAtua.✧ 10 I te aa i Abraham
ni noho ka ttari ki te henua TeAtua ni hakatonu
no hakatuu, teenaa se henua e pena ki tuu
makattau hakaoti.

11 Niaaina maa Abraham ku matua aa Sarah
kulaka i te ssao te ffine e haitama raa, Abraham
ni sura koi tana tamariki, i te aa, i Abraham
ni taaohi manava ki naa purepure TeAtua
kiaa ia.✧ 12 Niaaina maa Abraham ku tae iloo
ki tana matua raa, a ia ni lavaa te hakatiri
tana haanauna no tammaki iloo pee ko naa hetuu
i te lani aa ma naa kerekere makkini i naa tahua
vaatai.✧

13 Naa tama nei hakkaatoa ni mmate
ma naa hakataakoto laatou i TeAtua, aa
naa tama naa ia ni see too naa mee TeAtua
ni purepure ake ki laatou. Naa tama naa ni kkiti
no fiaffia i naa takkoto mmao mai naa mee naa.

✧ 11.7 Gen 6.13-22 ✧ 11.8 Gen 12.1-5 ✧ 11.9 Gen 35.27

✧ 11.11 Gen 18.11-14; 21.2 ✧ 11.12 Gen 15.5; 22.17; 32.12

Teenaa naatamaanaa niffuri notaratara maa laatou ni horaukoi ennoho ite kerekere nei.✠

14 Naatama etaratara peenaraa ehuriake maa laatou esessee se henua kimee ma settino henua laatou.

15 Naatamaanaa niseennoho kamamannatu peenaa kite henua laatou ni oomai. Kimee maa naatamaanaa ni mannatu kite henua naaraa, laatou nisee laatou ara kiahe.

16 Tevanaiaa naatamaanaa niffai kisee henua etaukarekaiaa, se henua itelani. Teenaa TeAtua seenapa maa la etaapaa naatamaanaa ma se Atua laatou, ite aa iaala kuoti tepenapena hakaoti te henua naatamaanaa.

17 Abraham ni usuhia tana hakataakoto i TeAtua ki hookii tanatama Isaac maa semee aana ehakaara ki TeAtua itana saaita ni haaiteria TeAtua. Niaaina maa TeAtua ni kauake ana purepure ki Abraham raa, Abraham ni hakaara tanatama raa ki TeAtua.✠

18 Aa TeAtuaiaa nimee ake peelaa kiaaia, "Too haanauna ni purepure atu nau raa ma ki hakatiri iho i Isaac."✠

19 Abraham ni maanatu maa TeAtua ma ki lavaa te hakamasikeria ala Isaac, teenaa temee nei emee maa Abraham nitoomai tanatamaanaa ite mate.

20 Teelaa kote hakataakoto Isaac i TeAtua raa teelaa ni purepure ake ai Isaac ki Jacob ma Esau ilaaua ma ki haia hakaraaoina TeAtua imuri.✠

21 Teelaa kote hakataakoto Jacob i TeAtua teelaa ni huriai aia no hakatapu naatamalliki Joseph raa itana saaita ni taupiri ki mate.

✠ 11.13 Gen 23.4; 1 Chr 29.15; Ps 39.12 ✠ 11.17 Gen 22.1-14

✠ 11.18 Gen 21.12 ✠ 11.20 Gen 27.27-29,39-40

Tesaaita naa raa, Jacob ni hakapare iaruna tana tokotoko, teenaa lotu iloo ki TeAtua. ☆

²² Teelaa ko te hakataakoto Joseph i TeAtua raa teelaa, itana saaita ni taupiri ki mate raa, nitaratara ai aia ite ara naatama i Israel raa ki mee kitana haitino ite saaita laatou e hakattaha i Egypt. ☆

²³ Teelaa ko te hakataakoto naa maatua Moses i TeAtua raa teelaa ni huuina ai lauaa Moses inaa marama e toru itana saaita ni haanau mai. Lauaa nikkite maa tetamariki raa e tiputipu taukareka, teenaa ki see mattaku ai lauaa te sahe naa taratara te tuku. ☆

²⁴ Teelaa ko te hakataakoto Moses i TeAtua raa teelaa, itana saaita ni matua raa, aia ni see hiihai maa ia e haia ma setamariki te tama ffine tettuku ite henua naa. ☆ ²⁵ Aia ni hiihai maa ia ki hakallono isu ma naatama TeAtua; aia ni see hiihai maa ia ki hakahiahia tana tamaa saaita ma te tiputipu see tonu. ²⁶ Aia ni hakatuu peelaa ma ki mee ma ia e hakanaparia i aa ia e tautari kite Mesaea raa, e taukareka iaa inaa mane katoo i Egypt, teenaa i aa ia e ttoka are ki tana tuuhana ma ki kauake TeAtua imuri.

²⁷ Teelaa ko te hakataakoto Moses i TeAtua raa teelaa ni see matakua ai aia ite ttuku Egypt no hakataha ia ite henua naa. Aia ni see hiihai maa ia e ahe, iaa ia e mee maa ia ni kite i TeAtua, te tama see kiitea kite karamata. ²⁸ Teelaa ko tana hakataakoto i TeAtua naa teelaa ni mee ake ai aia kite kanohenua Israel raa ki mee te Kaikai te Pasova aa kutapi

☆ **11.21** Gen 47.31 (LXX); 48.1-20 ☆ **11.22** Gen 50.24-25; Ex 13.19 ☆ **11.23** Ex 2.2; 1.22 ☆ **11.24** Ex 2.10-12

te ttoo raa i naa tootoka laatou ki see taaia naa tamalliki mua laatou raa te Ensol te Mate.✠

²⁹ Teelaa kote hakataakoto naatama i Israel i TeAtua raa teelaa nilavaa ai naa tama naa te hakahiti te 'Red Sea', emee pee kolaatou e sassare vaaruna te kerekere epakupaku, teenaa te saaita naatama i Egypt raa ni mee ma ki hakaffiti ake laatou raa, naa tama naa ni mallemo hakkaatoa.✠

³⁰ Teelaa kote hakataakoto naatama i Israel i TeAtua raa teelaa ni maaoha ai te hiri e aareha i Jericho i te saaita naa tama naa ni sare aareha te matakaaina naa i naa aso e hitu.✠

³¹ Teelaa ko te hakataakoto te ffine hai huri Rahab i TeAtua raa teelaa ni see lavaa ai aia te taia hakapaa ma naa tama ni see hakannoo ki TeAtua, i te aa, i aa ia ni hakauruhia aia naa tama i Israel kiloto tana hare, te saaita naa tama naa ni oo ake no tokatoka seemuu i te henua naa.✠

³² Eaa? Nau kitaratara hoki i aaraa tama? Nau see haisaaita kitaratara atu nau i Gideon, Barak, Samson, Jefta, David, Samuel, aa ma naa pure TeAtua.✠ ³³ Teelaa ko te hakataakoto naatama i Israel i TeAtua raa teelaa nilavaa ai naa tama naa te taaia laatou naa tama i aaraa henua. Naa tama naa ni roorosi hakaraaoi iloo ki naa kanohenua naa, teenaa laatou nitoo naa mee TeAtua ni purepureake kilaatou. Naa pukua naa laion raa ni puuia naa tama naa,✠ ³⁴ naa ahi e ura kkava raa nitinaia laatou, aa laatou ni see lavaa te taaia ki naa paraamo a ka mmate. Naa tama naa

✠ **11.28** Ex 12.21-30 ✠ **11.29** Ex 14.21-31 ✠ **11.30** Josh 6.12-21 ✠ **11.31** Josh 2.1-21; 6.22-25 ✠ **11.32** Judg 6.11—8.32; 4.6—5.31; 13.2—16.31; 11.1—12.7; 1 Sam 16.1—1 Kgs 2.11; 1 Sam 1.1—25.1 ✠ **11.33** Dan 6.1-27

ni matanaennae, tevana iaa laatou ni oo
no haimmahi; naa soldia naa henua e mmao raa
ni lavaa naa tama naa te taai. ☆

³⁵ Teelaa ko te hakataakoto naa haahine
i TeAtua raa teelaa ni lavaa te hakamasikeria ai
naa hareaaakina laatou raa i te mate.

Aaraa tama ni see fiffai maa laatou
ki hakassaoria raa, naa tama naa ni tiiake koi
ma ki taai laatou ki mmate ki lavaa
laatou te massike ki te ora e taukareka. ☆

³⁶ Aaraa tama laatou ni taussuaina
ka sarua, aa aaraa tama e saisaitia
ki naa seni no karapusina. ☆ ³⁷ Naa tama naa

ni tauatia ki naa hatu; aaraa tama ni tuutia
no mmotu iloto ttonu; aaraa tama ni taai
ki naa paraamo. Naa tama naa e ttara

ki naa kiri naa sipsip ma naa gout; naa tama naa
e ttaka see hai mee, e hai haaeoina, aa
e mee pakavaina. ☆ ³⁸ Naa tama naa see tau

te nnoho i te maarama nei; naa tama naa
ni sassare huri ma ko naa horau vaaroto mouku,
i aruna naa tamaa mouna, iloto naa rua i naa vasi
naa mouna, aa vaaroto naa rua i te kerekere.

³⁹ Naa tama nei ni hakanauria iloo
i naa hakataakoto laatou i TeAtua, tevana iaa
laatou nisee hai mee nitoo inaa mee TeAtua
ni pureppureake. ⁴⁰ Ite aa, TeAtua ni mee

tana mee e taukareka ki mee ki taatou,
teenaa te hakataakoto TeAtua raa e mee
maa naa tama naa e ttari koi ki taatou
ki haka kaatoaina naa ora taatou hakapaa
ma naa tama naa.

☆ **11.34** Dan 3.1-30 ☆ **11.35** 1 Kgs 17.17-24; 2 Kgs 4.25-37

☆ **11.36** 1 Kgs 22.26-27; 2 Chr 18.25-26; Jer 20.2; 37.15; 38.6

☆ **11.37** 2 Chr 24.21

12

TeAtua taatou Tamana

¹ Taatou iaa ettaka mate lopotama e hakaēa i naa hakataakoto laatou. Teenaa taatou ki tiiake naa mee eppui mai i naa hakataakoto taatou aa ma naa haisara e hakaviisia ai taatou, aa taatou ku uu naa kauae taatou no ffuro i te haiva TeAtua etuku. ² Taatou kittokatonu ki Jesus, te tama e mau ai naa hakataakoto taatou i te kaamata no tae kite hakaoti ana. A Ia ni see matakū maa iaa Ia kutuukia kite kros. A Ia ni see maanatu maa Ia maki hakanaparia i aruna te kros, i te aa iaa Ia ni hakataakoto tonu kitana saaita maki hiahia imuri, aa te nei a Ia ku noho i te vasi hakamaatau i te nohorana TeAtua.

³ Kootou hakatuu ake ki naa haao ttama naa ni uru; kootou hakatuu ki te lotoffaao naa tama haisara raa iaa Ia. Teenaa kootou ki see paretino notiiake naa hakataakoto kootou i TeAtua.

⁴ Kootou maraa e hakappuru iloo ki see lavaa kootou naa mahi te haisara, te vana iaa kootou ni see tauppiri kimmate i naa vana kootou e mee naa.

⁵ E aa? Kootou ku ssiri koi i naa taratara hakauaua ake TeAtua ki kootou, naa tama e mee ma ni tamalliki aana? ☆

“Takutama, hakannoo ki naa akonaki TeAriki ekauatu, aa koe ki see mei itoo saaita e nutua a Ia.

⁶ TeAtua e hakattonu naa tama katoo ellee ai tana manava, aa e hakkaitoa naa tama katoo e tauhia a Ia maa ni tama aana.”

⁷ Te saaita kootou e hakkaitoaina TeAtua raa, kootou ki illoa maa kootou e haia peenaa

☆ 12.5 Job 5.17; Prov 3.11-12 (LXX)

i kootou ni tamalliki TeAtua. Naa tamalliki katoa maraa e hakkaitoaina naa tammama laatou anii? ⁸ Kimee maa kootou see hakkaitoaina pee ko ana tamalliki raa, teenaa emee maa kootou seai ni tamalliki aana maaoni; kootou naa ni huihao koi. ⁹ Taatou hakkaatoa e hakkaitoaina naa tammama taatou ite maarama nei, teenaa taatou e tuku atu koi kilaatou. Eaa? Kootou see mannatu maa taatou ki tuku atu hoki peenaa ki taatou Tamana i te lani ki ora hakaoti taatou? ¹⁰ Taatou ni hakkaitoaina naa tammama taatou ite maarama nei ite tamaa saaita koi, ilaatou e mannatu maa etonu; TeAtua ia e mee peenaa ki kaumai se taukareka ki taatou, teenaa kittapu naa ora taatou pee ko Ia. ¹¹ Ite saaita taatou e hakkaitoaina raa, taatou emee maa taatou ki nnoho hakaaroa, teenaa maa taatou ki see fiafia. Ki muri raa naa tama ni akonakina peenaa raa ku kauake te ora e tonu.

Naa akonaki ma naa taratara hakaapo

¹² Kootou kissau naa rima e matanaennae kootou naa aa kootou ku hakamakkaa naa turi kootou e poreppore naa! ✧ ¹³ Sassare tonu ki naa saarena e tonu ki see hakallika naa vae naa tama see lavaa te sassare; tevana ia naa vae naa tama naa ki taukalleka. ✧

¹⁴ Kootou mee ki nnoho hakaraaoi kootou ma naa tama hakkaatoa, aa kootou kumee kittaka kootou ma te tiputipu e tapu, ite aa, see haitama i kootou ma ki kkite i TeAriki ki mee maa kootou see nnoho hakaraaoi peenaa.

¹⁵ Kootou mmata ki see ffuri kootou no tiiake te laaoi TeAtua. Kootou mmata ki see mee kootou ma ko naa laakau e mmara teelaa e ssomo no mee

aaraa laakau no hakallika.☆ 16 Kootou mmata ki see hai huri kootou ka see illoa telotu pee ko Esau, te tama ni sui ana kaikai raa ki ana keria ia ia ko te tama matua.☆ 17 Kootou e illoa maa kimuriraa a ia ni hiihai maa tana tamana raa ki huriake no hakatapu ia ia; ara nei a ia ni kerekereia ka hano. Niaaina maa ia ni mate hakaoti i anataniraa, a ia ni seelavaa te too tana mee ni ssee naa.☆

18 Kootou ni see oomai kite mouna e tuu i te kerekere nei, teelaa e ura kkava, e takoto poouri, aa e tuu tana sisioi, pee ko naa tama i Israel raa ni mee i te Mouna Sinai, i te saaita Te Atua ni kauake ana Loo. 19 Naa tama naa ni llono i naa iri te puu ka llono laatou i naa taratara ake te reo. I te saaita naa tama naa ni llono i te reo raa, naa tama naa ni ttani i laatou ni see hii hakannoo.☆ 20 I te aa, i laatou see hii hakannoo ki te taratara e kauake peelaa, “Ki mee hoki iloo ma se manu e paa i te mouna naa, te manu naa ki tauatia ki mate.”☆ 21 Naa vana ni ssura i te kina naa ni hakamataku iloo, teenaa ki taratara Moses peelaa, “Nau e porepore i taku matakui!”☆

22 Kootou ia ku oomai kite Mouna Saion, te henua te Atua e ora, te Jerusalem telani ma tana simata ensol. 23 Kootou ku oomai kite kuturana hakahiahia naa tamalliki mua Te Atua, naa tama e mee naa inoa laatou e sissia i telani. Kootou ku oomai ki Te Atua, te tama e hakatonutonu naa tama hakkaatoa. Aa kootou ku oomai ki naa aitu naa tama taukalleka

☆ 12.15 Deut 29.18 (LXX) ☆ 12.16 Gen 25.29-34 ☆ 12.17 Gen 27.30-40 ☆ 12.19 Ex 19.16-22; 20.18-21; Deut 4.11-12; 5.22-27
 ☆ 12.20 Ex 19.12-13 ☆ 12.21 Deut 9.19

ku mee no kaatoa naa ora laatou. ²⁴ Kootou ku oomai ki Jesus, te tama ni hakatonu te taratara hakamaatua hoo TeAtua, aa ki te ttoo teelaa e uii naa haisara; teenaa seai ko te ttoo e tanitani ki kauake tana sui, pee ko te ttoo Abel. ☆

²⁵ Kootou mmata hakaraaoi iloo ki see sahea kootou te tama e taratara atu ki kootou. Naa tama ni sahea laatou naa taratara TeAtua i te kerekere nei ni see ssao. E aa? Taatou e maanatu maa taatou ma ki ssao ki mee maa taatou e sahe naa taratara te tama e taratara iho i telani? ☆ ²⁶ Te kerekere raa niue i te saaita te reo raa ni taratara iho, tevana iaa te saaita nei a la e taratara peelaa, “Nau ma kiue hoki te kerekere nei hakapaa ma telani.” ☆ ²⁷ Te saaita TeAtua e mee maa ‘hoki’ raa, a la e mee maa naa mee katoo i te kerekere nei ma ki uettia, teenaa ki takkoto koi naa mee teelaa seelavaa te uettia.

²⁸ Taatou ki fiafia itaatou e too te nohorana teelaa seelavaa te uettia. Taatou ki fiafia no lotu hakamaaoni iloo i TeAtua i tana ara e hiihai; ²⁹ i te aa, te Atua taatouraa e mee ma seahi e ttuni te tama ki mate hakaoti. ☆

13

¹ Kootou ki manava laaoi peenaa i naa taaina ma naa kave kootou. ² Hakamaarona lokoi ki hakauru naa tama kootou see illoa raa ki naa hare kootou. E mee aaraa tama ni hakauru naa ensol raa ki naa hare laatou, aa laatou iaa ni see illoa maa teenaa ni ensol. ☆ ³ Hakamaarona i naa tama e mmoe i naa hare karapusi, e mee pee ko kootou e karapusi hakapaa. Hakamaarona

☆ **12.24** Gen 4.10 ☆ **12.25** Ex 20.22 ☆ **12.26** Hag 2.6 (LXX)

☆ **12.29** Deut 4.24 ☆ **13.2** Gen 18.1-8; 19.1-3

i naa tama e hakallono isu, e mee pee ko kootou e hakallono isu hoki ma kolaatou.

⁴ Kootou katoo kimmata ite aavvana raa teenaa se vana hakamaatua. Naa hai aavvana raa kittaka hakapaa ka fiffai kilaatou. TeAtua maki hakatonutonu naa tama ilaatou effuri no hai huri ma naa aavana aaraa tama.

⁵ Kootou mmata ki see kaimannako kootou ki te mane; kootou ki tau koi ma te kooina e nnoho ma kootou. TeAtua ni mee peela, “Nau ma ki see masike no tere i kootou; kootou ma ki see tiiake nau ki nnoho soko kootou.”☆

⁶ Taatou ki taratara see kkapo peela:☆

“TeAtua e tokonaki kiaa nau, nau ma ki see maku.

Se aa naa tama te maarama nei e lavaa te mee kiaa nau?”

⁷ Hakamaarona i naa hakamau kootou imua, naa tama ni hakaeta atu naa taratara TeAtua. Kootou mannatuake ki te ssao laaou nittaka ite maarama nei no mmate, a kootou ku tautari ki naa tiputipu laaou.

⁸ Te tiputipu Jesus Christ see lavaa te huri; tana tiputipu i te aso raa, te aso nei, aa i naa aso hakkaatoa e ssau koi.

⁹ Kootou mmata ki see hurisia naa manava kootou naa akonaki kootou ni see illoa imua. Etaukareka maa naa ora kootou ki haimmahi e hakatahito ite laa oi TeAtua, teenaa ki see mee maa kootou e tautari ki naa ppui naa kaikai; naa tama e tautari ki naa ppui naa ni sei iloo naa vana laaou ni taunai i naa ppui naa.

¹⁰ Naa maatua e heheuna iloto te kina naa Jew e lotu raa epuia naa loo raa ki see kaina laaou

☆ 13.5 Deut 31.6,8; Josh 1.5 ☆ 13.6 Deut 31.6,8; Josh 1.5

naa mee e hakaara iaruna te olta taatou.
¹¹ Naa Maatua Hakamau naa Jewraa etoomai
tettoo naa manuraa kite Uta e Tapuraa
ki hakaara ki uiia naa haisara te henua;
naa haitino naa manuraaiaa etuunia laatou
ihaho ite kina laatou ennoho. ☆ ¹² Teenaa
kote vana Jesus nimate hoki itaha Jerusalem,
teenaa kilavaa te huuia naa haisara te henua
ki tana tino too. ¹³ Teenaa taatou ki oo atu kaa la
itaha te kina te henua ennoho no mee ki napa
taatou hakapaa maa la. ¹⁴ Ite aa itaatou see hai
henua e takoto hakaoti ite kerekere nei; taatou
essee kite henua teelaa maki suraiho imuri.
¹⁵ Taatou kihakanau peenaa i TeAtua ite kau
saaita iloto te inoa Jesus, kimee maa teenaa
te mee taatou e hakaara ki TeAtua ki naa maaisu
taatou inaa taratara taatou maa Jesus ko TeAriki.
¹⁶ Kootou hakamaarona kisosorina taukareka
kootou katokonaki kitelaa tama, ite nei
kote mee taatou e hakaara teelaa ehiihai ai
TeAtua.

¹⁷ Hakannoo kinaa hakamau kootou.
Naa tama naa see illoa te hakamarolloo
inaa roorosi laatou kinaa ora kootou, ite aa,
ilaatou maki hakaariake ki TeAtua inaa heuna
laatou nimee. Kimee maa kootou e hakannoo
kinaa tama naa, naa tama naa maki heheuna
mate fiafia; aa kimee seai, naa tama naa
maki heheuna hakaaroha, teenaa kootou
maki see tokonakiria naa tama naa.

¹⁸ Kootou kitaku peenaa ki tokonaki mai
TeAtua kimaatou. Maatou e illoa maa
naa hakataakoto maatou emallama, imaatou
e fiffai maa maatou kimee naa vana ettonu
inaa saaita hakkaatoa. ¹⁹ Aa nau ehiihai maa

☆ **13.11** Lev 16.27

kootou kitaku hakappuru ki mee mai TeAtua ki hanatu nau ki kootou i naa aso nei koi.

²⁰ TeAriki Jesus e mee pee ko te tama e roorosi naa sipsip, a Ia ni hookii tana tino ttoo ki ttino tetaratara hakamaatua TeAtua teelaa e takoto hakaoti, teenaa a Ia ni hakamasikeria TeAtua i te mate. TeAtua ko te tama e mee kootou kinnoho hakaraaoi, ²¹ teenaa a Ia e lavaa te haia a Ia te tiputipu e taukareka raa ki haimahi iloto naa ora kootou, kilavaa kootou tetautari hakaraaoi kitana hiihai. Iloto naa heuna Jesus raa, taatou e haia a Ia kitoa taatou naa sosorina kaatoo aana e hiihai. Teenaa taatou katoo e lavaa te hakanau iaa Ia i te kau saaita katoo! Amen.

Naa taratara hakaoti

²² Aku taaina. Kootou hakannoo hakaraaoi iloo ki naa taratara nei; taku pas e sissii nei seai se pas e huarooroa.

²³ Nau e hiihai maa kootou ki illoa maa taatou taina Timothy ku oti te hanaa i te hare karapusi. Ki mee maa ia e vave tae mai, maaua ma ki oo atu hakapaa ki kootou.

²⁴ Kauatu naa purepure maatou nei ki naa hakamau kootou ma naa tama katoo telotu. Naa taaina taatou ennoho i Italy raa e pureppure atu ki kootou.

²⁵ TeAtua ki mmata ake hakaraaoi ki kootou hakkaatoa.

Na Taratara TeAtua i naa taratara Takuu
The New Testament in the Takuu language of North
Solomons Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Takuu long Niugini

Copyright © 2009 Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Language: Takuu

Translation by: Translation Committee of Takuu, Mortlock Community

Contributor: Isles of the Sea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-04-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 7 Jun 2022

78ef068e-b7cb-5f13-bf46-55a4db12e0f1